

LIETUVOS RESPUBLIKOS SUSISIEKIMO MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL TARNYBOS LIETUVOS RESPUBLIKOS JŪRŲ LAIVUOSE STATUTO
PATVIRTINIMO**

2008 m. gruodžio 31 d. Nr. 3-527
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymo (Žin., 1996, Nr. [101-2300](#); 2003, Nr. [73-3355](#)) 86 straipsnio 1 dalies nuostatomis:

1. T v i r t i n u Tarnybos Lietuvos Respublikos jūrų laivuose statutą (pridedama).

2. P r i p a ž į s t u netekusiais galios:

2.1. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 1996 m. lapkričio 28 d. įsakymą Nr. 364 „Dėl Tarnybos Lietuvos Respublikos jūrų laivuose statuto patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. [121-2858](#));

2.2. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2000 m. spalio 3 d. įsakymą Nr. 279 „Dėl Tarnybos Lietuvos Respublikos jūrų laivuose statuto pakeitimo ir papildymo“ (Žin., 2000, Nr. [85-2607](#)).

SUSISIEKIMO MINISTRAS

ELIGIJUS MASIULIS

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos susisiekimo
ministro 2008 m. gruodžio 31 d.
įsakymu Nr. 3-527

TARNYBOS LIETUVOS RESPUBLIKOS JŪRŲ LAIVUOSE STATUTAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šis Tarnybos Lietuvos Respublikos jūrų laivuose statutas (toliau – Statutas) nustato pagrindinius laivo įgulos darbo ir veiklos principus eksploatuojant laivą, laivo kapitono, laivo valdytojo ir įgulos santykius, jų pareigas, teises ir atsakomybę, vykdamant laivuose Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių nuostatas.

2. Statutas taikomas civiliniams jūrų laivams, plaukiojantiems su Lietuvos valstybės vėliava, neatsižvelgiant į jų paskirtį, tipą, nuosavybės formą.

3. Jokios laivo valdytojo sudarytos sutartys su kitais asmenimis negali pakeisti arba papildyti šio Statuto nuostatų.

4. Šis Statutas suteikia laivo kapitonui ypatingus įgaliojimus tam, kad būtų užtikrintas saugus laivo eksploatavimas.

5. Konkretūs laivo įgulos narių pareigas nustato laivo valdytojo patvirtintos pareigybių instrukcijos ir laivo kapitono įsakymai (potvarkiai). Laivo kapitonas turi teisę plaukiojimo metu perskirstyti įgulos narių pareigas, apie tai pranešdamas laivo valdytojui.

II. LIETUVOS VALSTYBĖS VĖLIAVOS IR KITŲ VĖLIAVŲ NAUDOJIMAS

6. Laivas, įregistruotas Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre ir plaukiojantis su Lietuvos valstybės vėliava, turi Lietuvos Respublikos nacionalinę priklausomybę ir yra jos jurisdikcijoje. Teisė iškelti Lietuvos valstybės vėliavą įgyjama, kai Lietuvos saugios laivybos administracija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos jūrų laivų registravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2005 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 3-301 (Žin., 2005, Nr. [93-3476](#)), išduoda Leidimą laivui plaukioti su Lietuvos valstybės vėliava.

7. Lietuvos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų oficialaus naudojimo laive principus ir tvarką bei atsakomybę už vėliavų iškėlimo tvarkos pažeidimus ar vėliavų išniekinimą nustato Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatymas (Žin., 1991, Nr. [20-517](#); 2004, Nr. 115-4274), Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymo (Žin., 1996, Nr. [101-2300](#); 2000, Nr. [75-2266](#), Nr. [85-2584](#)) 7 straipsnis bei šis Statutas.

8. Lietuvos valstybės vėliava laive iškeliama: laivui stovint – laivagalyje ant vėliavos stiebo, plaukiant – ant signalinio stiebo arba ant laivagalio vėliavos stiebo. Vėliava iškeliama saulei tekant, bet ne anksčiau kaip 7.00 val. laivo laiku, ir nuleidžiama saulei leidžiantis, bet ne vėliau kaip 22.00 val., jeigu vietinės taisyklės nereikalauja kitaip.

9. Be Lietuvos valstybės vėliavos, laive ant signalinio stiebo gali būti iškelta laivo valdytojo vėliava.

10. Laivui stovint užsienio valstybės uoste, plaukiant kitos valstybės teritorinėje jūroje, kartu su Lietuvos valstybės vėliava iškeliama valstybės, kurios vandenyse yra laivas, vėliava. Ji iškeliama priekinio stiebo viršūnėje arba signalinio stiebo rėjos dešiniajame noke, jeigu vietinės taisyklės nereikalauja kitaip.

11. Gedulo dienomis laive iškelta Lietuvos valstybės vėliava nuleidžiama žemyn 1/3 vėliavos stiebo aukščio. Lietuvos uostuose tai daroma nurodžius uosto kapitonui, užsienio uostuose – suderinus su uosto administracija.

12. Lietuvos Respublikos nacionalinių švenčių ir kitomis iškilmingomis dienomis gali būti iškeltos šventinės vėliavos iš Tarptautinio signalinio vėliavų rinkinio, kurios keliamos pradedant nuo laivo priekio, toliau – tarp laivo stiebų ir laivagalio.

13. Laive esant Lietuvos Respublikos Prezidentui, jam sutikus, priekinio ar signalinio stiebo viršūnėje iškeliama Lietuvos Respublikos Prezidento vėliava. Laivo kapitonas sutinka Lietuvos Respublikos Prezidentą, kitus oficialius valstybės asmenis prie laivo trapo ir prisistato.

14. Po saulėlydžio iki saulėtekio Lietuvos valstybės vėliavą privaloma iškelti praplaukiant tarptautinius sąsiaurius, išplaukiant iš uosto arba įplaukiant į uostą.

15. Už tai, kad laive Lietuvos valstybinė vėliava ir kitos privalomos vėliavos būtų iškeltos ir nuleistos laiku ir teisingai, tiesiogiai atsako budintis kapitono padėjėjas.

III. LAIVO VALDYTOJO PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖ

16. Šiame Statute „laivo valdytojas“ – asmuo, eksploatuojantis laivą, neatsižvelgiant į tai, ar jis yra laivo savininkas, ar juo naudojasi kitu teisėtu pagrindu.

17. Laivo valdytojas privalo laikytis Lietuvos Respublikos valstybės politikos laivybos srityje, kurią Lietuvos Respublika yra įsipareigojusi vykdyti pagal tarptautinių sutarčių reikalavimus.

18. Laivo valdytojas sudaro sąlygas ir suderina terminus, kurie leistų laivo kapitonui laiku paruošti laivą arba laivo įrangą patikrinimui dėl atitikties tarptautinių jūrinių konvencijų ir sutarčių reikalavimams.

19. Laivo valdytojas privalo eksploatuoti laivą taip, kad būtų išsaugota žmogaus gyvybė jūroje ir nuo teršimo apsaugota jūros aplinka.

20. Laivo valdytojas užtikrina, kad laivas būtų aprūpintas visomis būtinomis atsargomis ir jų tiekimu, reikalinga įranga, techninėmis ir navigacinėmis priemonėmis, šiuolaikiškais ir pakoreguotais laivybos informaciniais žinytais bei kitais dokumentais, kuriuos būtina turėti laive pagal Lietuvos Respublikai galiojančius tarptautinius susitarimus ir nacionalinius teisės aktus, reglamentuojančius laivybą.

21. Laivo valdytojas privalo komplektuoti laivo įgulą, atitinkančią Laivo įgulos minimumo liudijime nustatytą sudėtį, apmokytais jūrininkais, turinčiais dokumentus, patvirtinančius jų kvalifikaciją pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų ir 1978 m. Tarptautinės konvencijos dėl jūrininkų rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų reikalavimus bei pagal jūrininkams nustatytus sveikatos būklės kriterijus, leidžiančius dirbti jūroje.

22. Laivo valdytojas turi užtikrinti, kad laive dirbantys jūrininkai gautų jiems suprantama kalba darbui reikalingą informaciją apie saugios laivybos reikalavimus. Darbo kalbą nustato laivo valdytojas arba laivo kapitonas. Kiekvienas jūrininkas privalo šią kalbą suprasti ir prireikus duoti ją įsakymus bei nurodymus ir pranešti informaciją. Jei ši darbo kalba nėra valstybinė lietuvių kalba, visose privalomose iškabinti schemose, sąrašuose ir tvarkaraščiuose turi būti vertimas į darbo kalbą. Įrašai laivo dienynuose daromi valstybine kalba. Jei laivas plaukioja tarptautiniais reisais, įrašai gali būti daromi anglų kalba.

23. Laivo valdytojas arba bet kuris kitas asmuo negali varžyti arba riboti laivo kapitonu sprendimų, kurie, profesine kapitonu nuomone, yra būtini siekiant išsaugoti žmogaus gyvybę jūroje ir apsaugoti jūros aplinką nuo teršimo.

IV. LAIVO KAPITONAS

24. Laivo kapitonas, neviršydamas savo įgaliojimų, atstovauja laivo valdytojui, vadovauja laivo įgulai ir užtikrina laivo bei visų laive esančių žmonių saugumą, jų turto, laivo, gabenamo krovinio išsaugojimą.

25. Laivo kapitonas valdo laivą vienvaldiškumo principu. Visi nurodymai dėl laivo veiklos perduodami tik laivo kapitonui, kuris atsako už jų vykdymą. Laivo kapitonu nurodymai yra privalomi visiems laive esantiems asmenims.

26. Laivo kapitonas privalo užtikrinti:

26.1. Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų, Lietuvos Respublikai galiojančių tarptautinių susitarimų, reglamentuojančių jo ir jo vadovaujamos įgulos veiklą, ir teisėtų laivo valdytojo instrukcijų vykdymą;

26.2. kad laive jo plaukiojimo metu būtų galiojantys laivo dokumentai bei tų įgulos narių diplomai ir kvalifikacijos liudijimai, kuriems jie privalomi pagal jų einamas pareigas;

26.3. įgulos pasirengimą gelbėti žmonių gyvybes jūroje, kovoti už laivo gyvybingumą ir prieš jūrinės aplinkos taršą, organizuodamas įgulos mokymą, treniravimą, palaikydamas nuolatinę įgulos parengtį kvalifikuotai veikti avarinėse situacijose;

26.4. įgulos narių darbo ir poilsio laiko nustatymą, pakankamą įgulos narių poilsį prieš jiems pradedant vykdyti savo pareigas, kaip to reikalauja teisės aktai, reglamentuojantys darbo ir poilsio laiką;

26.5. kad būtų vykdoma budėjimo, darbo ir poilsio laiko apskaita ir prieinamose vietose iškabinti budėjimo grafikai;

26.6. tinkamą ir saugų navigacinį budėjimą laivui esant jūroje;

26.7. laivo radijo stoties darbinę būklę ir radijo ryšį, remiantis tarptautiniais ir nacionaliniais reikalavimais;

26.8. laivo įgulos ir keleivių asmens teisių apsaugą;

26.9. sanitarinių, priešepideminių priemonių vykdymą laive, neatidėliotinos medicinos pagalbos suteikimą.

27. Laivo kapitonas, neviršydamas savo įgaliojimų, leidžia savo vardu įsakymus (potvarkius), kuriuos vykdyti privaloma visiems laive esantiems asmenims.

28. Laivo kapitonas turi teisę savo įsakymu (potvarkiu) nušalinti nuo tarnybinių pareigų bet kurį įgulos narį, jeigu jo veiksmai ar aplaidumas pakenkė arba gali pakenkti saugiai laivybai, sudarė arba gali sudaryti sąlygas padaryti bet kokią žalą laivui, jame esantiems asmenims bei kroviniams, įsakyme (potvarkyje) nurodydamas nušalinimo priežastis.

29. Be laivo kapitono sutikimo joks asmuo negali būti priimtas į laivo įgulą.

30. Visais atvejais, kai reikia nedelsiant pašalinti arba sumažinti stichinės nelaimės arba avarinės situacijos grėsmę laivui arba laive padarytą žalą, arba kai kitaip neįmanoma įvykdyti teisėtų vietos valdžios reikalavimų arba užtikrinti nenutrūkstamos laivo eksploatacijos, laivo kapitonas turi teisę pareikalausiti visų įgulos narių arba jo nuožiūra tam reikalingo jų skaičiaus dalyvavimo su tuo susijusiuose avariniuose ir avraliniuose darbuose. Atliekant šiuos darbus, laivo kapitonas gali laikinai sustabdyti darbo laiko jūroje grafiko taikymą tol, kol vykdomi minėti darbai. Šiais darbais laikomi:

30.1. avariniai darbai – darbai, susiję su žmonių, laivo ir krovinio gelbėjimu (taip pat pagalba kitiems laivams nelaimės atveju);

30.2. avraliniai darbai:

30.2.1. atsiradę dėl audringo oro ar įspėjimo apie audrą – papildomas krovinių tvirtinimas, švartavimo lynų padavimas, laivo nuplukdymas į saugią vietą, pasirengimas saugiam laivo stovėjimui ar darbui, darbai, susiję su burių padėties keitimu, ir kiti darbai, priklausantys nuo susidariusių aplinkybių;

30.2.2. susiję su laivo paruošimu plaukiojimui siaurumomis, įplaukimu į uostą ir išplaukimu iš jo, laivo prišvartavimu ar atšvartavimu, taip pat jo parengimu krovos operacijoms;

30.2.3. susiję su laivo priėmimu ir perdavimu, pastatymu į doką ir išplukdymu iš jo, eigos bandymais po remonto.

31. Jeigu laive baigiasi maisto ir degalų atsargos, laivo kapitonas turi teisę atitinkamiems tikslams panaudoti dalį krovinio, apie tai surašydamas aktą.

32. Laivo kapitonas turi ir kitų teisių, nustatytų Lietuvos Respublikos ir tarptautiniuose teisės aktuose.

33. Laivo kapitonas turi būti kompetentingas ir profesionaliai vykdyti savo funkcijas vedant ir valdant laivą, pakraunant ir vežant krovinius, vežant keleivius, žūklaujant, vykdant

jūroje kitas darbinės funkcijas. Jis turi gerai žinoti specifines–konstrukcines laivo ypatybes, susijusias su laivo veikla, žmonių gelbėjimo operacijomis.

34. Visais atvejais, kai trečiųjų šalių pareiškiamos arba, laivo kapitono nuomone, gali būti pareikštos pretenzijos laivo valdytojui dėl laivo kapitono arba įgulos veiksmų arba neveikimo, kai dėl to arba dėl stichinės nelaimės, avarijos, nelaimingo atsitikimo arba trečiųjų jėgų įsikišimo nukenčia arba žūva laivas arba jame esantys žmonės, laivo kapitonas privalo nedelsdamas ir kiek galima išsamiau apie tai pranešti Lietuvos Respublikos valdžios institucijoms ir laivo valdytojui, tuo pat metu imdamasis visų įmanomų veiksmų, kad būtų pašalintos arba kiek galima sumažintos įvykio arba teisėtų pretenzijų pasekmės.

35. Laivo kapitonas kontroliuoja oficialų laivo susirašinėjimą, laivo, mašinų skyriaus bei radijo stoties dienynų (žurnalų) tvarkymą ir įrašus, tvirtindamas juos savo parašu.

36. Laivo kapitonas valdo ir tvarko laivo kasą.

37. Ruošdamas laivą plaukioti laivo kapitonas privalo:

37.1. susipažinti su būsimo plaukiojimo navigacinėmis sąlygomis, numatomo vežti krovinio savybėmis, apskaičiuoti numatomą reiso trukmę bei atsargų poreikius, užtikrinti, kad į laivą nebūtų kraunami jokie kroviniai be jo išankstinio sutikimo arba pažeidžiant jo patvirtintą krovos planą ir su juo suderintą krovos darbų technologiją;

37.2. nustatyti laiką, iki kurio įgulos nariai pagal savo pareigas privalo paruošti laivą plaukioti;

37.3. užtikrinti, kad laive būtų ir veiktų visa saugiam plaukiojimui jūroje reikalinga navigacinė įranga, prietaisai, radijo ryšio priemonės, informaciniai žinytai, korektūros dokumentai, kad būtų atlikta jūrlapių korektūra, laive būtų tvarkingos pagal jam taikomus normatyvus žmonių gelbėjimo priemonės, priešgaisrinė ir avarinė bei kita įranga;

37.4. užtikrinti, kad laive būtų parengtas išankstinis navigacinis plaukiojimo planas, jūrlapiuose nubrėžti plaukiojimo kursai, surinkta ir naudojimui parengta saugiam plaukiojimui užtikrinti reikalinga informacija iki kito paskirties uosto ar rajono;

37.5. įsitikinti, kad visų krovinių, atsargų, judamų įrenginių išdėstymas laive ir jų sutvirtinimas užtikrina laivo, krovinio ir žmonių saugumą viso plaukiojimo metu, o krovinių pakrovimo visų tipų angos sandariai ir patikimai uždarytos;

37.6. užtikrinti, kad laivas būtų aprūpintas reisui būtinu degalų, gėlo vandens, maisto produktų ir medikamentų kiekiu;

37.7. užtikrinti, kad iš uosto neišplauktų nelegaliai į laivą patekę asmenys, o apie nesugrįžusius į laivą iki išplaukimo įgulos narius ir keleivius būtų pranešta vietos valdžios institucijoms ir laivo valdytojui.

38. Išplaukdamas bei plaukiojimo metu laivo kapitonas turi teisę pasirinkti tą plaukimo kelią, kuris, jo nuomone, yra tinkamiausias laivybos saugumo atžvilgiu.

39. Plaukiojimo metu laivo kapitonas privalo:

39.1. užtikrinti, kad budėjimas laivo tiltelyje, mašinų skyriuje ir radijo stotyje atitiktų šio statuto VI skyriaus reikalavimus;

39.2. kontroliuoti, kad hidrometeorologinė, navigacinė, apie pavojus plaukiojimui įspėjanti informacija būtų gauta laiku, ją analizuoti ir panaudoti saugiam laivo plaukiojimui užtikrinti;

39.3. užtikrinti, kad radijo ryšys eksploataciniais klausimais neturėtų įtakos būtinam radijo ryšiui, kai reikia pasikeisti informacija, susijusia su laivo plaukiojimo saugumu;

39.4. naudotis locmanų, vilkikų, ledlaužių, laivų eismo tarnybų paslaugomis, kai to reikalauja vietos taisyklės ir visais tais atvejais, kai tai būtina saugiam laivo plaukiojimui užtikrinti;

39.5. užtikrinti saugų locmano įlaipinimą ir išlaipinimą;

39.6. kontroliuoti locmano rekomendacijų atitiktį saugaus plaukiojimo esamomis sąlygomis reikalavimams. Jei locmanas, laivo kapitono požiūriu, duoda neteisingas rekomendacijas, jis gali atsisakyti locmano paslaugų arba pareikalauti pakeisti jį kitu

locmanu. Palikdamas vairinę, laivo kapitonas nurodo locmanui įgulos narį, kuris bus atsakingas už laivo valdymą, kai jo nėra;

39.7. imtis visų priemonių išgelbėti iš laivo iškritusį žmogų;

39.8. gavęs pranešimą apie jūroje nelaimės ištiktus žmones, privalo visu greičiu vykti jiems padėti, pagal galimybes pranešdamas jiems arba paieškos ir gelbėjimo tarnybai, kad jo laivas tai daro. Jei nelaimės pranešimą priėmęs laivas negali vykti į pagalbą šiems žmonėms arba jei dėl ypatingų šio atvejo aplinkybių laivo kapitonas mano tai esant nepagrįsta arba nereikalinga, jis privalo laivo žurnale padaryti įrašą apie priežastis, kodėl nevykstama padėti nelaimės ištiktiems žmonėms, kartu pranešdamas apie šias priežastis atitinkamai paieškos ir gelbėjimo tarnybai;

39.9. susirgus ar susižalojus laive esančiam asmeniui, suteikti pirmąją medicinos pagalbą, jei jos nepakanka – įplaukti į artimiausią tinkamą uostą arba kitu būdu ligonį nugabenti į kranto medicinos įstaigą, apie tai pranešdamas laivo valdytojui;

39.10. karinių veiksmų arba piratų užpuolimo atveju, arba iškilus kitai grėsmei, imtis visų įmanomų priemonių, kad laivas, jame esantys žmonės, dokumentai, krovinys ir kitas turtas nebūtų užgrobtas, jei šios priemonės nekelia grėsmės laivo įgulos narių saugumui ir gyvybei;

39.11. žvejoti teisėtai leidžiamuose žvejybos rajonuose ir nustatytose zonose, naudotis įranga su nustatytais apribojimais, laikytis žvejybos laiko bei konkrečių žuvų rūšių, kurias galima gaudyti, kvotos;

39.12. įgaliotiems žuvisaugos pareigūnams užtikrinti galimybę patekti į laivą ir patikrinti žvejybos priemones bei laimikį, esantį laive, taip pat dokumentus, leidžiančius žvejybą tame rajone;

39.13. jei laivui gresia žūtis ir, laivo kapitono nuomone, laive žmonėms pasilikti pavojingiau negu gelbėjimo priemonėse, laivo kapitonas neturi delsti ir kartu su laivo įgula privalo palikti laivą.

40. Laivo kapitonas palieka laivą paskutinis, imdamasis visų priemonių išgelbėti jūrlapį su paskutinės laivo kelio dalies žymėjimu, laivo, mašinų skyriaus ir radijo stoties dienynus, laivo judėjimo automatinio registravimo prietaisų įrašus, laivo, įgulos ir keleivių dokumentus bei vertybes.

41. Laivo žūties atveju, kur bebūtų pristatyta laivo įgula, laivo kapitonas išsaugo savo pareigas, teises ir atsakomybę išgelbėtų asmenų atžvilgiu.

V. LAIVO ĮGULA

42. Laivo eksploataciją vykdo laivo įgula, kurios pagrindinis uždavinys – užtikrinti saugų laivo plaukiojimą, visų laivo mechanizmų ir įrenginių darbą, pagal laivo paskirtį užtikrinti jo saugią veiklą. Laivo įgula privalo būti apmokyta veikti avarinėse situacijose.

43. Laivo įgulą be laivo kapitono sudaro laivo vadovaujantys asmenys ir kiti įgulos nariai. Atsižvelgiant į laivo įgulos narių skaičių, laivo valdytojo sprendimu laivo įgula pagal pareigybių specifiką ir pavaldumą gali būti skirstoma į denio ir mašinų skyriaus bei kitas, laivo valdytojo nustatytas ir priklausančias nuo laivo paskirties, tarnybas.

44. Visi įgulos nariai privalo turėti tarptautinėmis sutartimis ir nacionaliniais teisės aktais nustatytus diplomus ir kvalifikacijos liudijimus, patvirtinančius kompetenciją (vadovaujantis arba eksploatacinis lygis), kvalifikaciją, profesionalumą ir reikiamą sveikatos būklę. Diplomų ir kvalifikacijos liudijimų originalai saugomi laive.

45. Laivo įgulos darbo laiko trukmės ir poilsio suteikimo tvarkos ypatumus nustato Darbo ir poilsio laiko ypatumai ekonominės veiklos srityse, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 587 (Žin., 2003, Nr. [48-2120](#)).

46. Laivo įgulos nariai gali išeiti į krantą tik gavę laivo kapitono leidimą. Laive turi likti laivo įgulos dalis, sugebėjianti užtikrinti laivo saugumą. Kiekvienas laivo įgulos narys,

palikdamas laivą, turi informuoti budintį laivo kapitono padėjėją. Laivo išplaukimo dieną nustatytą valandą visa laivo įgula privalo būti laive.

47. Kiekvienas laivo įgulos narys turi tiksliai žinoti savo pareigas, už kokių konkrečiai mechanizmų, sistemų, įrangos, prietaisų eksploataciją ir priežiūrą yra atsakingas. Laivo įgulos narių pareigas nustato laivo valdytojas pareiginėmis instrukcijomis.

48. Kiekvienas laivo įgulos narys privalo laikytis sanitarinių taisyklių, tinkamai prižiūrėti savo gyvenamąsias patalpas, laikytis tvarkos ir švaros.

49. Kiekvienas laivo įgulos narys yra atsakingas dėl jūrų aplinkos teršimo ir turi veikti taip, kad jo būtų išvengta.

Vyresnysis kapitono padėjėjas

50. Vyresnysis kapitono padėjėjas yra vadovaujančio lygio specialistas, kuriam tenka vadovauti laivui, jei laivo kapitonas nebegali eiti savo pareigų.

51. Vyresniajam kapitono padėjėjui administraciniu atžvilgiu yra pavaldi visa laivo įgula ir jo nurodymus dėl tvarkos, dienotvarkės organizavimo, disciplinos, avarinių darbų, dėl laivo paruošimo prieš atplaukiant į uostą ir išplaukiant iš jo privalo vykdyti visi laivo įgulos nariai ir laive esantys asmenys.

52. Vyresnysis kapitono padėjėjas privalo užtikrinti:

52.1. laivo korpuso, denių, antstatų, laivo patalpų būklės kontrolę ir nustatytų defektų registravimą bei pašalinimą;

52.2. tinkamą krovinių, bagažo ir pašto priėmimą, saugojimą ir perdavimą bei saugų jų išdėstymą ir sutvirtinimą laive, atsižvelgiant į atsargų ir balasto kiekį bei išdėstymą, laivo kapitono nurodymu tam parengdamas ir pateikdamas jam tvirtinti išankstinį laivo pakrovimo numatomam reisui planą su išplaukimui numatomais laivo grimzlės, stovumo ir apkrovimo apskaičiavimais bei suderintą su atsakingais uosto atstovais krovos darbų technologiją;

52.3. pakraunant ir iškraunant laivą – krovos darbų ir priešgaisrinę saugą bei laivo pakrovimo plano ir technologijos laikymąsi;

52.4. laivo aprūpinimą reisui reikalingu maisto produktų, geriamojo vandens, medikamentų, patalynės, sanitarinių priemonių kiekiu;

52.5. nuolatinę laivo navigacinės, signalinės, gelbėjimo ir avarinės įrangos, priešgaisrinio inventoriaus bei atsargų atitiktį jų kiekio ir eksploatacijos normatyvams;

52.6. laivo krovinių, gyvenamųjų ir tarnybinių patalpų tinkamumą saugiai eksploatacijai, atitiktį priešgaisriniais ir sanitariniais normatyvams, teisingą jų panaudojimą ir nuolatinę priežiūrą;

52.7. kad būtų laiku sudaryti ir koreguojami aliarmų tvarkaraščiai, o visi naujai paskirti laivo įgulos nariai būtų su jais supažindinti;

52.8. kad laiku būtų atliktas praktinis laivo įgulos ir keleivių parengimas veikti avarinėse situacijose, paliekant laivą ir gelbstint bei išsaugant žmonių gyvybes jūroje;

52.9. budinčių kapitono padėjėjų ir tiltelyje budinčių jūreivių budėjimo ir poilsio grafikų sudarymą ir, juos patvirtinus laivo kapitonui, paskelbimą.

53. Prieš išplaukiant laivui į jūrą, vyresnysis kapitono padėjėjas privalo:

53.1. laivo kapitono nurodymu pateikti jam faktinį laivo pakrovimo planą su laivo stovumo bei apkrovimo apskaičiavimais;

53.2. asmeniškai patikrinti laivo grimzlę, krovinių pakrovimo patalpų visų tipų angų uždarymo sandarumą, krovinių, inventoriaus judamų įrenginių sutvirtinimą deniuose ir patalpose, navigacinės ir signalinės įrangos, stūmos įrenginių ir eigos variklių parengtį veikimui, įgulos ir keleivių skaičių laive, patikrinti, ar laive nėra pašalinių asmenų. Apie laivo paruošimą reisui pranešti laivo kapitonui;

53.3. plaukiojimo metu nuolat kontroliuoti krovinių būklę, jų ir judamų įrenginių bei inventoriaus tvirtinimą ir uždaramų korpuso angų sandarumą, asmeniškai vadovauti laivo parengimui plaukiojimo metu ir leduose;

53.4. avarinėse situacijose laivo kapitono nurodymu asmeniškai vadovauti laivo įgulos veiksmams, gelbėjimo priemonių paruošimui ir visų laive esančių žmonių evakuacijai.

Vyriausiasis mechanikas

54. Vyriausiasis mechanikas yra vadovaujančio lygio specialistas, kuris tiesiogiai pavaldus laivo kapitonui ir yra jo pavaduotojas laivo techninės eksploatacijos klausimais. Jis atsako už laivo korpuso, jo eigos variklių, mechanizmų, sistemų, elektros ir elektroninės įrangos techninę būklę. Jis vadovauja laivo mašinų skyriaus tarnybos specialistams.

55. Vyriausiasis mechanikas turi išmanyti jūrinės mechanikos, elektros įrangos, elektroninės aparatūros, automatinių valdymo sistemų techninio aptarnavimo, remonto ir eksploatacijos klausimus, būti kompetentingas vadovauti saugiai laivo mechaninio komplekso eksploatacijai, laikantis tarptautinių ir nacionalinių laivybos saugumo, žmonių gyvybės jūroje išsaugojimo ir jūrinės aplinkos apsaugos reikalavimų.

56. Vyriausiasis mechanikas privalo užtikrinti:

56.1. budėjimo laivo mašinų skyriuje organizavimą ir kontrolę;

56.2. įrangos, už kurią jis yra atsakingas, darbinę būklę, nuolatinę techninę priežiūrą ir laiku atliktą remontą;

56.3. laivo mašinų skyriaus tarnybos avarinės grupės parengimą veikti avarinėse situacijose, jų aprūpinimą reikalinga įranga ir priemonėmis.

57. Vyriausiasis mechanikas:

57.1. organizuoja ir vadovauja techniniam mašinų skyriaus specialistų apmokymui;

57.2. sudaro einamojo ir perspektyvinio laivo remonto žiniaraščius ir ruošia laivą remontui;

57.3. sudaro ir pateikia laivo kapitonui tvirtinti budinčių mechanikų ir budinčių mašinų skyriuje eilinių jūrininkų budėjimo ir poilsio grafikus;

57.4. sudaro veiksmų avarinėse situacijose laivo mašinų skyriuje ir kovos su avariniu naftos produktų išsiliejimu laive arba iš laivo planus;

57.5. kontroliuoja, kasdien savo parašu patvirtina ir pateikia laivo kapitonui tvirtinti įrašus laivo mašinų skyriaus dienyne (žurnale), o įgulai avarijos atveju paliekant mašinų skyrių imasi visų priemonių išgelbėti dienyno (žurnalo) ir eigos variklių manevrų automatinio registravimo prietaisų įrašus.

58. Prieš išplaukiant vyriausiasis mechanikas patikrina laivo mašinų skyriaus pagalbinių variklių, vairo mašinos, stūmos įrenginio, oro kompresorių, degalų sistemų ir talpų, degalų perpumpavimo priemonių, gelbėjimo valčių variklių, denio mechanizmų ir įrenginių mechaninės dalies, laivo sistemų, priešgaisrinių įrengimų, signalizacijos, telegrafo, kontrolinių matavimo prietaisų darbą ir apie tai praneša laivo kapitonui.

59. Laivui įplaukiant ir išplaukiant iš uosto, plaukiant kanalu, esant laivų eismo tarnybos reguliavimo zonoje, taip pat švartuojantis, vyriausiasis mechanikas asmeniškai vadovauja mašinų skyriaus budinčiai pamainai ir palieka mašinų skyrių tik laivo kapitono leidimu, vietoj savęs palikdamas antrąjį mechaniką.

60. Visais atvejais, kai laivo kapitono nurodymu eigos varikliai privalo dirbti manevriniu režimu, vyriausiasis mechanikas praneša laivo kapitonui apie jų parengtį ir toliau asmeniškai kontroliuoja, kad manevrai būtų tiksliai ir laiku vykdomi pagal komandas iš tiltelio.

61. Vyriausiasis mechanikas užtikrina greitą ir tikslų iš tiltelio gaunamų nurodymų vykdymą. Uždelsus juos įvykdyti arba jei tokių nurodymų vykdymas pavojingas techninės laivo įrangos saugumui, nedelsiant praneša apie tai tiltelyje budinčiam laivo kapitonui padėjėjui. Pakartotinis nurodymas iš tiltelio privalo būti besąlygiškai vykdomas.

62. Prireikus sulėtinti laivo eigą arba sustabdyti eigos variklį (vengiant avarijos arba likviduojant jos pasekmes), vyriausiasis mechanikas privalo prieš tai gauti laivo kapitono leidimą.

63. Jei vyriausiasis mechanikas bet kuriuo laiku laikinai perduoda savo pareigas arba jų dalį antrajam mechanikui, jis privalo gauti išankstinį laivo kapitono leidimą.

Antrasis mechanikas

64. Antrasis mechanikas yra vadovaujančio lygio specialistas, atsakingas už laivo eigos variklių – sraigto energetinį kompleksą ir jo mechaninės bei elektromechaninės įrangos – veikimą ir priežiūrą, jei vyriausiasis mechanikas negali eiti savo pareigų.

65. Antrasis mechanikas privalo užtikrinti:

65.1. laivo eigos variklių, pagalbinių variklių, avarinio generatoriaus, veleno generatoriaus, reduktoriaus, jo tepimo sistemos, hidraulinės sistemos, gelbėjimo priemonių variklių, oro kompresorių, utilizacinio katilo ir apšildymo garo sistemos, oro kondicionieriaus įrenginio, ventiliacijos sistemos, kuro, tepalo siurblių, kuro, tepalo separatorių, balasto, gaisrinių siurblių, krovos įrenginių, švartavimo mechanizmų, vairavimo mašinos, pavairavimo įrenginio, vairo–sraigto komplekso, veleno linijos ir deidvudo įrenginio, variklio valdymo sistemos elementų, valdymo posto su blokavimo įrenginiu, automatinių priemonių elementų ir kontrolinių matavimo prietaisų, hidraulinės krovinių triumų liukų uždarymo pavaros, kingstonų ir išleidžiamosios užbortinės armatūros, kuro, tepalo, balasto tankų ir jų sistemos, avarinių ir gaisro gesinimo siurblių ir sistemų bei kovos su jūrinės aplinkos teršimu įrangos, šaldymo įrangos bei kitų mechanizmų patikimą darbą ir šių mechanizmų mazgų bei detalių techninę būklę;

65.2. tinkamą laivo eigos variklių ir pagalbinių mechanizmų eksploataciją pagal technines eksploatacijos taisykles, gamyklų–gamintojų instrukcijas.

66. Antrasis mechanikas:

66.1. pašalina laivo mašinų skyriuje atsiradusius gedimus, pasitelkdamas jam pavaldžius įgulos specialistus, trumpai aprašo aptiktus defektus, remonto ir profilaktinius darbus;

66.2. suderinęs su vyriausiuoju mechaniku, apskaičiuoja ir nustato kuro, vandens, tepalų, cheminių ir kitų sunaudojamų medžiagų, atsarginių detalių ir įrankių poreikius numatomam plaukiojimui ir užtikrina jų gavimą, saugų pakrovimą bei išdėstymą laive;

66.3. suderinęs su vyriausiuoju mechaniku, sudaro einamojo ir perspektyvinio laivo eksploatacijos ir remonto planą, organizuoja remonto darbus, kontroliuoja remonto eigą ir atliktų darbų kokybę;

66.4. suderinęs su vyriausiuoju mechaniku, skirsto darbus mašinų skyriaus tarnybos specialistams, sudaro jų budėjimo grafiką, vykdo darbo ir poilsio laiko apskaitą;

66.5. pildo laivo eigos variklių, pagalbinių mechanizmų ir sistemų techninės būklės žurnalą;

66.6. kontroliuoja atsarginių detalių, medžiagų panaudojimą laive;

66.7. kontroliuoja švaros palaikymą mašinų skyriuje.

VI. BUDĖJIMAS

Bendrieji reikalavimai

67. Budėjimas – ypatinga ir labai svarbi laivo įgulos veiklos sritis, užtikrinanti saugų laivo eksploatavimą ir reikalaujanti iš laivo įgulos atitinkamos kvalifikacijos, padidinto dėmesio ir nuolatinės kontrolės bei buvimo nustatytu laiku tam skirtose vietose laive.

68. Budėjimas skirstomas į budėjimą jūroje ir budėjimą laivui stovint uoste. Budėjimo pamainų personalinę sudėtį, budėjimo grafiką tvirtina laivo kapitonas.

69. Budėjimo laive struktūrą, budinčios laivo įgulos pamainos kvalifikacinę ir kiekybinę sudėtį nustato laivo valdytojas, suderinęs su laivo kapitonu. Budinti laivo įgulos pamaina bet kokiomis aplinkybėmis turi būti pakankama, kad galėtų užtikrinti laivo saugumą ir eksploatacinę veiklą. Laivo kapitonas turi teisę padidinti budinčios pamainos sudėtį atsiradus

nepalankioms sąlygoms. Tokios sąlygos, be visų kitų, yra: intensyvi laivyba, sunkios meteorologinės sąlygos, laivo techninių įrenginių gedimai arba apribojimai, tamsus paros metas, kitos ypatingos aplinkybės.

70. Budintis kapitono padėjėjas yra vyriausias laive kitų vadovaujančių budėjimui asmenų atžvilgiu. Jis yra laivo kapitono atstovas laive ir pavaldus tik laivo kapitonui. Savo budėjimo metu jis yra atsakingas už bendrą saugų laivo eksploatavimą.

71. Vadovaujantys budėjimui asmenys privalo savo pamainos metu chronologiškai registruoti laivo, mašinų skyriaus, radijo, žūklės dienynuose faktus ir įvykius, susijusius su laivo saugumu ir aplinkos apsauga nuo taršos, žūklės režimu, remdamiesi šių dienynų pildymo taisyklėmis.

72. Kai laivas remontuojamas arba dėl kitų priežasčių stovi jūrų uoste, laivo įgulos nariams gali būti nustatomas visos paros budėjimo grafikas.

73. Laivui esant uoste budintys laivo įgulos nariai privalo dėvėti švarius ir tvarkingus laivo valdytojo nustatytos formos darbinius rūbus.

Budėjimas jūroje

74. Laivui plaukiant, laivo kapitonas privalo organizuoti budėjimą tiltelyje taip, kad laivas saugiai plaukietų nesusidurdamas ir neužplaukdamas ant seklumos. Jam vadovaujant budintys kapitono padėjėjai yra tiesiogiai atsakingi už saugią laivo navigaciją savo budėjimo metu ir Tarptautinių taisyklių susidūrimams jūroje išvengti laikymąsi. Vyriausiasis mechanikas privalo užtikrinti saugų budėjimą laivo mašinų skyriuje, tinkamą eigos variklių ir visų mechanizmų darbą.

75. Budėjimo pamainos laivo įgulos nariams, kurie turi būti tam tikrose vietose, draudžiama jų budėjimo metu palikti budėjimo vietą, kol jų teisėtai nepakeis kiti asmenys. Jiems neturi būti pavesta vykdyti kitų papildomų užduočių, kurios turėtų neigiamos įtakos jų budėjimui.

76. Budėjimo tiltelyje laivui plaukiant trukmė neturi būti ilgesnė kaip 12 valandų per parą. Ją nustato laivo valdytojas, skirstydamas bendrą budėjimo pamainos trukmę į atskiras dalis, kurios negali būti ilgesnės kaip 6 budėjimo valandos iš eilės. Laivuose, neturinčiuose automatizavimo klasės, budėjimo mašinų skyriuje trukmė neturi būti ilgesnė kaip 6 budėjimo valandos iš eilės.

77. Laivuose, kuriuose pagal automatizavimo klasę mašinų skyrius periodiškai neaptarnaujamas, budinčio mechaniko atsakomybės periodas (mechanikų veikla laivuose, kurių automatizavimo klasė leidžia prižiūrėti laivo eigos variklius mechanikams nebūnant mašinų skyriaus patalpose ir centriniame valdymo poste) skirstomas į darbo laiką ir atsakomybės laiką poilsio metu. Atsakomybės laikas poilsio metu prilyginamas ne trumpesniam kaip trečdaliui darbo laiko. Budinčių mechanikų darbo laiką ir atsakomybės periodą, mechanizmų priežiūros tvarką nustato laivo savininkas.

78. Keleiviniuose laivuose budėjimo tiltelyje laivui plaukiant pamainų trukmė neturi būti ilgesnė kaip 4 valandos iš eilės. Keleivinių laivų kapitonas budėjimo pamainose nedalyvauja.

79. Žvejybos laivuose žūklės ir gamybos tarnybų pamainų trukmę nustato laivo valdytojas, bet ji neturi būti ilgesnė kaip 8 valandos.

80. Prieš išplaukiant į jūrą laivo kapitonas turi užtikrinti, kad laivas būtų visiškai paruoštas plaukiet. Apie laivo paruošimą laivo kapitoną privalo informuoti atitinkamai vyresnysis kapitono padėjėjas ir vyriausiasis mechanikas.

81. Laivui išplaukiant iš uosto budėjimo pamainos turi būti pailsėjusios.

82. Į budėjimą plaukiant skiriami tik turintys atitinkamus diplomus arba kvalifikacinius liudijimus laivo įgulos nariai. Budėjimo pamaina laivui plaukiant privalo atvykti į budėjimo vietą nustatytu laiku, kad galėtų iki budėjimo pradžios susipažinti su plaukiojimo sąlygomis,

techninių priemonių darbo režimu, laivo kapitono arba vyriausiojo mechaniko duotais nurodymais.

Budėjimas tiltelyje laivui plaukiant

83. Budintis kapitono padėjėjas yra laivo kapitono atstovas, savo budėjimo metu atsakingas už saugų laivo plaukiojimą. Atsižvelgiant į plaukiojimo sąlygas, į budėjimo pamainą gali būti įtraukti jūreivis-vairininkas, jūreivis-stebėtojas.

84. Pirmaeilė budinčio kapitono padėjėjo pareiga yra užtikrinti nenutrūkstamą aplinkos stebėjimą vizualiai, klausia ir, pasitelkiant visas galimas technines priemones, laiku nustatyti ir teisingai įvertinti susidūrimo su kitais laivais, užplaukimo ant seklumos, galimus sraigto-vairo komplekso avarinius pažeidimus žvejybos priemonėmis ir kitus navigacinius pavojus, pastebėti patekusius į nelaimę žmones, laivus, skraidymo priemones arba saugiai navigacijai grėsmę keliančius plaukiojančius objektus.

85. Budintis kapitono padėjėjas per visą pamainos laiką stebi aplinką asmeniškai, o tais atvejais, kai jam atliekant navigacines funkcijas tenka trumpam pasitraukti į atskirą patalpą, jis privalo įsitikinti, kad tai nepakenks plaukiojimo saugumui. Tiltelyje budintis jūreivis, kuriam paskirtos stebėtojo pareigos, neturi vykdyti kitų funkcijų, galinčių pakenkti stebėjimo kokybei. Budintis jūreivis-vairininkas, tiesiogiai vykdamas vairininko pareigas, negali būti stebėtojas.

86. Budintis kapitono padėjėjas, laivo kapitonui leidus, gali likti vienintelis navigacinės pamainos stebėtojas tik šviesiu paros metu, jei yra įvertintos visos esamos plaukiojimo aplinkybės bei rizika ir jei yra užtikrinta nedelsiama kitų asmenų pagalba tiltelyje, netikėtai pasikeitus aplinkybėms.

87. Budintis kapitono padėjėjas turi gebėti bendrauti anglų kalba, jei reikia palaikyti ryšį laivybos saugumo klausimais tarp laivų ir palaikyti laivo ryšį su kranto tarnybomis.

88. Budintis kapitono padėjėjas laivui plaukiant privalo:

88.1. prieš perimdamas budėjimo pamainą, įsitikinti, jog jis turi pakankamai informacijos apie laivo plaukiojimo vietą ir budėjimo laikotarpiui nustatytus laivo kursus bei greičius ir galimus navigacinius pavojus, privalomų pranešimų apie laivo plaukimą reguliuojamuose eismo rajonuose tvarką;

88.2. perimdamas pamainą, susipažinti su laivo kapitono nurodymais, laivo vieta, kursu, tikrąja laivo judėjimo kryptimi, greičiu, eigos variklių darbo režimu, netoliese esančiais laivais ir jų judėjimu, budėjimo laikotarpiui prognozuojamomis hidrometeorologinėmis sąlygomis;

88.3. įsitikinti budinčių pamainos jūreivių tinkamumu vykdyti jiems pavestas pareigas;

88.4. užtikrinti, kad navigacinė, radijo ryšio, laivo jėgainės valdymo įrangą būtų teisingai eksploatuojama ir laiku bei pilnaverčiai panaudojama laivui valdyti, jo vietos ir judėjimo elementams nustatyti bei nuolatinei kontrolei;

88.5. užtikrinti, kad navigaciniai žibintai būtų įjungti ir išjungti laiku, ir užtikrinti nuolatinę signalinių priemonių parengties būklę;

88.6. užtikrinti saugų locmano įlaipinimą ir išlaipinimą, naudojant tarptautinius reikalavimus atitinkančią įrangą ir priėmimo schemą, asmeniškai patikrindamas įrangos tvirtinimą, apšvietimą, gelbėjimo priemonę, sutikdamas locmaną laive ir jį išlydėdamas.

89. Iškritus iš laivo žmogui, budintis kapitono padėjėjas skelbia aliarmą „Žmogus už borto“, stebi iškritusį žmogų ir imasi visų priemonių jam išgelbėti.

90. Budintis kapitono padėjėjas privalo informuoti laivo kapitoną, jeigu:

90.1. pablogėja matomumas arba numatomas jo pablogėjimas;

90.2. laivo plaukiojimui sukelia grėsmę kiti laivai arba objektai;

90.3. kyla abejonių dėl laivo vietos tikrumo ir laivo saugumo;

90.4. pastebima nenumatytų navigacinių ženklų arba laivų plaukiojimui pavojingų objektų arba gaunama pranešimų apie jų buvimą laivo judėjimo kelyje;

90.5. pastebimi nelaimėn patekę žmonės, laivai, skraidymo priemonės arba jų perduodami nelaimės signalai, arba informacija apie juos;

90.6. laive kyla avarinė situacija;

90.7. sutrinka eigos variklių, vairavimo įrangos arba esminės navigacinės ir radijo ryšio aparatūros darbas;

90.8. plaukiant su locmanu, kyla abejonių dėl locmano rekomendacijų arba ketinimų;

90.9. kitais laivo kapitono nurodytais atvejais.

91. Nepaisant laivo kapitono iškvietimo, kai susiklosčiusios aplinkybės neleidžia delsti, budintis kapitono padėjėjas privalo pats imtis neatidėliotinų veiksmų gresiančiai nelaimei išvengti arba galimoms jos pasekmėms sumažinti.

92. Budintis kapitono padėjėjas privalo eksploatuoti eigos variklius ir kitas technines laivo priemones bei mechanizmus techninėse sąlygose nustatytais darbo režimais. Tais atvejais, kai laivui arba jame esantiems žmonėms gresia pavojus arba kai reikia suteikti pagalbą kitiems, laivo kapitonas ir budintis pamainos kapitono padėjėjas turi teisę nesilaikyti nustatytų normų. Apie tai turi būti įrašoma laivo ir laivo mašinų skyriaus dienyne.

93. Jei budėjimo plaukiant pamainų keitimosi pagal tvarkaraštį laikas sutampa su tuo metu vykdomais laivo manevrais arba kitais veiksmais pavojui išvengti, pamainų keitimasis atidedamas iki manevro arba tokių veiksmų pabaigos.

94. Budintis kapitono padėjėjas savo budėjimo metu neturi teisės prisiimti jokių pareigų arba funkcijų, kurių vykdymas galėtų apsunkinti budėjimą ir pakenkti saugiam laivo plaukiojimui.

95. Budintis kapitono padėjėjas neturi teisės perduoti budėjimo pamainos kapitono padėjėjui, atvykusiam perimti budėjimo, jei esama pagrindo manyti, jog pastarasis negalės tinkamai vykdyti budėjimo. Tokiu atveju budintis kapitono padėjėjas privalo apie tai pranešti laivo kapitonui.

96. Tais atvejais, kai budinčio kapitono padėjėjo budėjimo metu tiltelyje yra laivo kapitonas, budintis kapitono padėjėjas lieka atsakingas už saugų plaukiojimą tol, kol laivo kapitonas specialiai nepatvirtins pats perėmęs šią atsakomybę ir toks perėmimas bus nedviprasmiškai abiejų asmenų supratas.

97. Laivui stovint nuleidus inkarą, jei laivo kapitono nenurodyta kitaip, galioja nustatyta budėjimo tiltelyje jūroje tvarka. Budintis kapitono padėjėjas privalo ypatingą dėmesį skirti aplinkos ir hidrometeorologinių sąlygų stebėjimui, inkaravimo įrangos būklės ir laivo vietos kontrolei.

98. Laivui stovint nuleidus inkarą arba dreifuojant, budintis kapitono padėjėjas privalo informuoti budintį mechaniką apie laivo kapitono nustatytą eigos variklių parengties laiką, jei pagrindiniai varikliai ir eigos mechanizmai tvarkingi ir jų nereikia remontuoti.

Budėjimas mašinų skyriuje laivui plaukiant

99. Budinčiai pamainai laivo mašinų skyriuje vadovauja budintis mechanikas, kuriam pavaldūs kiti pamainoje budintys specialistai, pagal savo pareigybes prižiūrintys laivo įrangą ir mechanizmus. Pamainos budintis mechanikas yra vyriausiojo mechaniko atstovas, savo budėjimo metu atsakingas už saugų ir efektyvų visos jo priežiūroje esančios laivo įrangos darbą.

100. Budinčiam mechanikui negali būti pavedami kokie nors darbai arba įpareigojimai, kurie trukdytų jam vykdyti tiesiogines pareigas – prižiūrėti laivo variklius ir mechanizmus, stebėti jų darbą.

101. Tais atvejais, kai laivo mašinų skyriaus patalpose yra vyriausiasis mechanikas, pamainos budintis mechanikas lieka atsakingas už budėjimą, kol vyriausiasis mechanikas patvirtins pats perėmęs valdyti laivo eigos variklius ir apie tai bus pranešta budinčiam pamainos kapitono padėjėjui.

102. Perimdamas budėjimo pamainą, budintis mechanikas privalo asmeniškai susipažinti su:

102.1. vyriausiojo mechaniko nurodymais dėl mechanizmų ir įrangos eksploatacijos, pavidimais budinčiai pamainai;

102.2. eigos variklių ir visų mašinų skyriaus mechanizmų bei sistemų darbo režimu ir parametrais arba parengties būkle, jų aprūpinimu kuru ir elektros energija;

102.3. vykdomomis operacijomis su laivo vandens balastu ir kuru;

102.4. vožtuvų padėtimi, jei bet kokie skysčiai išpumpuojami iš laivo;

102.5. vandens lygiu mašinų skyriaus lijuose;

102.6. informacija apie numatomus pamainos laikotarpiui laivo plaukiojimo sąlygų ir eigos variklių bei laivo energijos tiekimo sistemos darbo režimo pasikeitimus;

102.7. informacija apie mašinų skyriuje vykdomus arba numatytus pamainos metu vykdyti profilaktinius arba remonto darbus.

103. Budėjimo pamainos metu laivui plaukiant budintis mechanikas privalo užtikrinti:

103.1. kad laivo eigos varikliai ir įranga būtų eksploatuojama vadovaujantis eksploatacijos taisyklėmis;

103.2. nedelsiamą ir besąlygišką iš tiltelio gaunamų komandų dėl eigos variklių manevrų ir darbo režimo, energijos tiekimo denio ir navigacinei įrangai, vandens išpumpavimo, gaisro gesinimo ir balasto sistemų naudojimo vykdymą;

103.3. budėjimo pamainos metu vykdomų profilaktinių, remonto ir kitų darbų saugą ir priešgaisrinę saugą mašinų skyriuje.

104. Budintis mechanikas privalo nedelsdamas pranešti budinčiam kapitono padėjėjui ir vyriausiajam mechanikui, kai:

104.1. sutrinka eigos variklių arba bet kurios kitos esminės mašinų skyriaus įrangos darbas;

104.2. mašinų skyriuje įvyksta gaisras, iš už borto į mašinų skyriaus patalpas patenka vanduo arba įvyksta nelaimingas atsitikimas;

104.3. negali būti įvykdytos iš tiltelio gaunamos komandos arba vyriausiojo mechaniko nurodymai.

105. Gavęs iš tiltelio komandą parengti eigos variklius darbui manevriniu režimu, budintis mechanikas privalo apie tai pranešti vyriausiajam mechanikui, o pastarajam atvykus į mašinų skyrių ir perėmus vadovavimą eigos variklių manevrams, pranešti budinčiam kapitono padėjėjui.

106. Jei yra abejonių, kad mechanikas, perimantis budėjimo pamainą, negalės tinkamai vykdyti budėjimo, budintis mechanikas privalo pranešti apie tai vyriausiajam mechanikui ir likti vadovauti pamainai, kol bus pakeistas.

107. Laive, kurio mašinų skyrius periodiškai neaptarnaujamas, budinčio mechaniko buvimo vieta turi būti žinoma budinčiam pamainos kapitono padėjėjui.

108. Jeigu laivo eigos varikliai valdomi iš tiltelio, atsakomybė už netinkamą eigos variklių apkrovos režimą laivo manevro metu tenka budinčiam kapitono padėjėjui.

109. Plaukiant sudėtingomis hidrometeorologinėmis ir navigacinėmis sąlygomis, budintis mechanikas privalo būti laivo mašinų skyriaus valdymo poste (išskyrus laivus, kuriuose užtikrinamas kapitono padėjėjo ir mechaniko pareigų sugretinimas).

110. Jeigu laivas stovi nuleidęs inkarą, vyriausiasis mechanikas derina su laivo kapitonu klausimą dėl nustatytos budėjimo tvarkos laivui plaukiant būtinumo mašinų skyriuje.

Budėjimas laivui stovint uoste

111. Laivui stovint uoste denio budėjimo pamainai vadovauja budintis kapitono padėjėjas, mašinų skyriaus budėjimo pamainai – budintis mechanikas, jei laivo kapitonas savo įsakymu (potvarkiu) nenumato kitaip.

112. Priimantis denio budėjimą kapitono padėjėjas privalo susipažinti su laivo kapitono nurodymais ir turėti patikimą informaciją apie:

112.1. laivo grimzlę ir gylį prie krantinės, potvynių ir atoslūgių parametrus budėjimo laikotarpiui, prognozuojamus pavojingus hidrometeorologinius reiškinius, švartavimo lynų skaičių ir būklę, inkarų padėtį ir išleistos inkaro grandinės ilgį, eigos variklių parengties būklę;

112.2. balasto kiekį ir jo išdėstymą laive;

112.3. numatomą krovos darbų eiliškumą ir technologiją, laive esančio ir numatomo perkrauti ar iškrauti krovinio kiekį, rūšį ir su tuo susijusius ypatingus reikalavimus krovinio, laivo ir žmonių saugumui bei darbų saugos priemonės;

112.4. laive vykdomus remonto darbus, laivo priešgaisrinės įrangos parengties būklę, uosto priešgaisrinės komandos iškviatimo būdus;

112.5. privalomus vykdyti reikalavimus pagal vietinės uosto taisykles;

112.6. privalomą turėti laive minimalų laivo įgulos narių skaičių bei pašalinių asmenų buvimą laive;

112.7. ryšio su uosto valdžia priemonės ir būdus;

112.8. bet kurią kitą informaciją, svarbią laivo ir žmonių saugumui bei aplinkos apsaugai nuo taršos.

113. Denio budėjimo pamainai vadovaujantis budintis kapitono padėjėjas privalo nuolat kontroliuoti laivo veiklą, laivo saugumą ir apsaugą, aplinkos apsaugą nuo taršos. Iškilus grėsmei, informuoti laivo kapitoną ir, jei reikia, uosto valdžios institucijas, o neatidėliotinais atvejais – pats turi imtis veiksmų neigiamoms pasekmėms sumažinti.

114. Budėjimo tvarką ir budėjimo pamainos sudėtį mašinų skyriuje laivui stovint uoste nustato vyriausiasis mechanikas, suderinęs su laivo kapitonu. Nustatant budėjimo pamainos sudėtį, jeigu į ją įtraukiami ir eiliniai mašinų skyriaus specialistai, turi būti atsižvelgta į tai, kad:

114.1. laivuose, kurių pagrindinio variklio galingumas 3000 kW ir daugiau, pamainai privalo vadovauti budintis mechanikas;

114.2. laivuose, kurių pagrindinio variklio galingumas mažiau kaip 3000 kW, laivo kapitono nuožiūra, suderinus su vyriausiuoju mechaniku, gali nebūti budinčio mechaniko.

115. Priimdamas mašinų skyriaus budėjimo pamainą, jai vadovaujantis asmuo privalo susipažinti su vyriausiojo mechaniko nurodymais ir turėti patikimą informaciją apie:

115.1. eigos variklių parengties būklę, visų veikiančių mašinų skyriaus mechanizmų ir sistemų darbo parametrus arba parengtį darbui, aprūpinimą kuru bei elektros energija, vykdomas arba paskirtas vykdyti balasto operacijas;

115.2. vandens lygį mašinų skyriaus lįjaluose, užterštų vandenų ir kitų atliekų kiekį jų rezervuaruose, vykdomas arba numatomas vykdyti jų perpumpavimo operacijas, bet kokių skysčių išpumpavimo iš laivo sistemų vožtuvų padėtį;

115.3. vykdomas arba paskirtas vykdyti kuro bei tepalų priėmimo į laivą, perpumpavimo laive arba iš laivo operacijas ir įrangos aplinkos teršimui išvengti parengties būklę;

115.4. vykdomus arba numatomus vykdyti mašinų skyriuje profilaktinius ir remonto darbus;

115.5. vykdomus arba numatomus vykdyti bet kurioje laivo vietoje darbus su atvira ugnimi, degiais skysčiais ir dujomis arba kroviniais, kai tokiems darbams atlikti reikia ypatingos laivo gaisro gesinimo sistemos parengties, būtino leidimo ir informacijos uosto valdžios institucijoms.

116. Mašinų skyriaus budėjimo pamainai vadovaujantis specialistas privalo nuolat kontroliuoti mašinų skyrių ir su juo susijusių žmonių veiklą, darbų ir priešgaisrinę saugą, prireikus pranešti vyriausiajam mechanikui ir denio budėjimo pamainai vadovaujančiam kapitono padėjėjui, o neatidėliotinais atvejais – pats imtis veiksmų tam, kad būtų užtikrintas laivo, krovinio ir žmonių saugumas bei aplinkos apsauga.

117. Mašinų skyriaus budėjimo pamainai vadovaujantis specialistas privalo užtikrinti nedelsiamą budinčio kapitono padėjėjo nurodymų vykdymą dėl eigos variklių parengties, energijos tiekimo denio ir navigacinei įrangai, priešgaisrinių, balasto ir vandens išpumpavimo sistemų darbo.

Budėjimų ypatumai mažuosiuose žvejybos laivuose

118. Mažųjų žvejybos laivų, kurių ilgis ne didesnis kaip 24 m, kapitonai plaukiojimo metu privalo laikytis laivo dokumentuose nustatytų apribojimų:

- 118.1. plaukiojimo rajonų;
- 118.2. nuotolių iki prieglobsčio uosto;
- 118.3. apribojimų oro sąlygoms;
- 118.4. reiso trukmės.

119. Laivų kapitonai, eksploatuodami laivą, privalo laikytis laivo stovumo informacijoje nustatytų reikalavimų ir žinoti įvairių faktorių įtaką laivo stovumui, tarp jų lydinčiojo bangavimo, denio krovinių, inercijos, atliekant laivo posūkius, dirbant su žuklės įranga.

120. Leidžiamas laivavedžio-mechaniko profesijų sugretinimas, kai laive yra distancinis eigos variklių valdymas iš tiltelio ir laivo mašinų skyrių pagal laivo dokumentus leidžiama eksploatuoti be budinčiojo. Tai turi būti nurodyta Laivo įgulos minimumo liudijime.

121. Laivo kapitonas, turintis vieną padėjėją, dalyvauja budėjimo pamainose laivui plaukiant. Budėjimo laiko trukmė turi būti ne ilgesnė kaip 6 valandos. Atsižvelgdamas į plaukiojimo ir žvejybos rajono sąlygas ir ypatumus, laivo kapitonas gali budėjimo laiką keisti savo nuožiūra.

122. Budėjimą laive laivui esant uoste gali vykdyti laivo valdytojo paskirtas asmuo. Jis privalo turėti galimybę bet kada susisiekti su laivo kapitonu ir (arba) laivo valdytoju, turėti galimybę bet kuriuo metu patekti į gyvybiškai svarbias laivo patalpas ir jas periodiškai kontroliuoti, turėti bet kuriuo paros metu galimybę susisiekti su uosto (miesto) priešgaisrinėmis ir gelbėjimo tarnybomis.

VII. LAIVO GYVYBINGUMAS. ALIARMAI

123. Kovos už gyvybingumą organizavimo tikslas – teisingai paskirstyti ir panaudoti laivo įgulos narių galimybes, technines priemones, avarinį inventorių tam, kad būtų efektyviai atlikti veiksmai, užtikrinantys laivo korpuso sandarumą, išvengta gaisrų ir jų plitimo, palaikomas laivo stovumas ir plūdrumas bei išvengta aplinkos teršimo arba jis kiek galima sumažintas.

124. Pagrindinis laivo kapitono ir laivo įgulos tikslas iškilus pavojui ir avarinei situacijai – išsaugoti žmogaus gyvybę. Šiam tikslui privalo būti skiriami visi tolesni veiksmai.

125. Rekomendacijų nuostatos laivo kapitonui dėl laivo gyvybingumo išsaugojimo neapriboja laivo kapitono teisės priimti kitokius sprendimus, jeigu jis įsitikinęs, kad konkrečiomis sąlygomis ir aplinkybėmis jie veiksmingesni.

126. Įgula privalo būti išmokyta ir pasirengusi veikti pavojingose ir avarinėse situacijose. Denio tarnybos parengimą organizuoja ir mokymams vadovauja vyresnysis kapitono padėjėjas, mašinų skyriaus tarnybos – vyriausiasis mechanikas. Laivo kapitonas atsakingas už įgulos parengtį ir gebėjimą veikti avarinėse situacijose.

127. Įgulos parengtis susideda iš avarinio tvarkaraščio sudarymo, įgulos teorinių ir praktinių mokymų, reguliarių įgulos treniruočių, įrangos ir priemonių, naudojamų avarinėse situacijose, darbinės būklės palaikymo ir komplektacijos.

128. Laivo avariniuose tvarkaraščiuose nurodomi kiekvieno įgulos nario veiksmai paskelbus aliarmą. Avarinėse partijose konkrečius kiekvieno įgulos nario veiksmus nurodo avarinėms partijoms vadovaujantys asmenys, atsižvelgdami į besivystančią situaciją.

129. Bendrame aliarmo tvarkaraštyje turi būti numatyti šie laive skelbtini aliarmai, kurių signalas kartojamas 3–4 kartus, po kurio skelbiama balsu per laivo transliacinį įrenginį apie pavojaus rūšį ir vietą:

129.1. „Bendras aliarmas“;

129.2. aliarmas „Žmogus už borto“;

129.3. aliarmas „Apleisti laivą“.

130. Mokomieji aliarmai skelbiami tik laivo kapitono nurodymu ir lydimi žodžiu „mokomasis“. Kiekvienam laivo įgulos nariui privaloma dalyvauti laivo kapitono skelbiamose mokomosiose treniruotėse. Keleiviniuose laivuose apie mokomojo aliarmo laiką pranešama iš anksto, kartu nurodant elgesio taisyklės pratybų metu.

131. Laivui stovint uosto reide arba prie krantinės, bendras aliarmas skelbiant gaisro pavojų gali būti lydimas dažnais laivo varpo dūžiais arba kitais signalais, numatytais vietinėse taisyklėse.

132. Visa informacinė dokumentacija, kuria gali prireikti pasinaudoti aliarmo metu, privalo būti sukomplektuota atskirame aplanke ir laikoma tiltelyje.

133. Avariniai tvarkaraščiai turi būti iškabinti tiltelyje, mašinų skyriuje ir įgulai skirtose bendrose patalpose. Avarinio tvarkaraščio formą nustato ir tvirtina laivo valdytojas, keleiviniams laivams avarinio tvarkaraščio formą patvirtina laivo vėliavos administracija. Kiekvienam įgulos nariui jo gyvenamose patalpose privalo būti iškabinta jam skirta asmeninė kortelė su įrašytomis jo pareigomis iš avarinio tvarkaraščio. Už avarinio tvarkaraščio sudarymą atsakingas vyresnysis kapitono padėjėjas.

134. Siekiant išsaugoti ir palaikyti laivo gyvybingumą bet kokiose avarinėse situacijose, iš anksto gali būti sudarytos avarinės partijos, profesionaliai paruoštos atlikti konkrečias funkcijas. Atsižvelgiant į laivo įgulos dydį, laivo tipą, konstrukcinius laivo ir įrangos ypatumus, laive gali būti viena ar daugiau avarinių partijų, kurių sudėtyje turi būti numatytos gelbėjimo priemonių paruošimo, medicinos pagalbos, evakuacinė grupė arba atskiri įgulos nariai, užtikrinantys žmonių išėjimą į saugią vietą arba prie gelbėjimo priemonių.

135. Paskelbus aliarmą budėtojai savo postus pagal avarinį tvarkaraštį perduoda juos pakeičiantiems įgulos nariams ir po perdavimo pradeda vykdyti savo specialias pareigas pagal laivo avarinį tvarkaraštį.

136. Bendras aliarmas.

Jis skelbiamas garsiniu signalu, susidedančiu iš septynių ar daugiau trumpų ir vieno ilgo signalo (.....), papildomai per laivo transliacinį įrenginį pranešant, koks pavojus laukiamas ar yra, nurodant susirinkimo vietą. Bendras aliarmas skelbiamas, kai atsiranda pavojus žmogaus gyvybei ar sveikatai laive (kilus gaisrui, į laivo vidų patenkant vandeniui, ištekančioms dujoms, pavojingai pasislinkus kroviniui, laivą užpuolus piratams, plaukiant į pagalbą kitiems laivams ir kitais galimais atvejais). Bendras aliarmą skelbia budintis kapitono padėjėjas savarankiškai arba laivo kapitonui įsakius, kai būtina iš anksto paruošti laivą numatomiems pavojams. Paskelbus bendrą aliarmą, laivo įgulos nariai užsandarina laivą ir atvyksta į nustatytą vietą turėdami su savimi gelbėjimo liemenes ir veikia pagal avarinį tvarkaraštį arba komandas, gaunamas iš tiltelio.

137. Aliarmas „Apleisti laivą“.

Jis skelbiamas garsiniu vientisu nepertraukiamu signalu, besitęsiančiu ne trumpiau kaip 30 s (.....). Šis aliarmas skelbiamas tik laivo kapitono nurodymu. Avariniame tvarkaraštyje situacijai „Apleisti laivą“ privalo būti nurodytos keleivių ir laivo įgulos susirinkimo vietos, nurodyti atsakingi laivo įgulos nariai, užtikrinantys keleivių atvykimą į susirinkimo vietas, patikrinimą pagal keleivių sąrašą, vadovaujantys keleivių paskirstymo ir įsodinimo į gelbėjimo priemones bei šių priemonių paruošimo ir saugaus nuleidimo darbams.

138. Aliarmas „Žmogus už borto“.

Aliarmas „Žmogus už borto“ skelbiamas tokiu garsiniu signalu: trys ilgi signalai, kiekvienas 6 s trukmės (.....). Ši signalų grupė kartojama 3–4 kartus. Tvarkaraštyje turi būti numatyti papildomi stebėtojai ir jų susirinkimo vietos, asmenys,

atsakingi už budinčios valties paruošimą ir nuleidimą, valties įgula, numatyti laivo paruošimo veiksmai, jei gelbėjimas bus vykdomas pačiu laivu. Žmogaus gelbėjimo operacijai privalo vadovauti laivo kapitonas. Jis turi imtis visų įmanomų priemonių išgelbėti žmogų ir gali palikti paieškos rajoną tik tuo atveju, jei tvirtai įsitikins, kad, atsižvelgiant į visas aplinkybes ir hidrometeorologines sąlygas, paieška yra beprasme.

139. Laivo įgulos narių parengtis palaikoma instruktuojančiam naujai atvykusius asmenis, ruošiantis savarankiškai, techninėse pratybose, kurių metu mokomasi veikti laive galimose ekstremaliose situacijose.

VIII. LAIVO ĮGULOS NARIŲ ATSAKOMYBĖ UŽ ŠIO STATUTO NUOSTATŲ NEVYKDYMĄ

140. Žmogaus gyvybės išsaugojimo jūroje, laivybos saugumo, jūros apsaugos nuo teršimo iš laivų užtikrinimas yra kiekvieno laivo įgulos nario pareiga, neatsižvelgiant į tai, kam priklauso laivas. Jūrininkas atsako už sąžiningą savo pareigų atlikimą pagal savo pareigines instrukcijas.

141. Laivo įgulos narys privalo būti nušalintas nuo darbo tą darbo dieną arba budėjimo pamainą, kai budėjimo arba darbo metu yra neblaivus, apsvaigęs nuo narkotinių ar toksinių medžiagų.

142. Laivo įgulos narys gali būti nušalintas nuo darbo, kai:

142.1. jo veiksmai (aplaidumas) gali pakenkti arba pakenkė saugiai laivybai, sudarė arba gali sudaryti sąlygas padaryti bet kokią žalą laivui, jame esantiems asmenims bei kroviniams;

142.2. laivas yra tolimojo plaukiojimo reise ir laivo įgulos narys padarė veiką, numatytą Lietuvos Respublikos baudžiamuosiuose įstatymuose, ir laivo kapitonas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymais ir kitais teisės aktais, atlieka ikiteisminį tyrimą;

142.3. nevykdo laivo kapitano arba vadovaujančių asmenų įsakymų, kilus grėsmei žmonių ar laivo saugumui;

142.4. šiurkščiai pažeidžia drausmę ir budėjimo tvarką laive, dėl ko gali kilti grėsmė laivybos saugumui, žmonių sveikatai ir gyvybei;

142.5. sustabdomas arba baigiasi jūrinio laipsnio diplomo / kvalifikacijos liudijimo galiojimas, leidžiantis užimti atitinkamas pareigas laive.

143. Laivo įgulos narys nušalinamas laivo kapitano įsakymu (potvarkiu), kuriame nurodomos nušalinimo priežastys ir apie tai informuojamas laivo valdytojas. Darbo užmokestis už laiką, kol laivo įgulos narys buvo nušalintas, nemokamas. Jeigu laivo įgulos narys nuo darbo buvo nušalintas nepagrįstai, jam išmokamas darbo užmokestis už laikotarpį, per kurį nebuvo mokamas darbo užmokestis dėl nušalinimo nuo darbo.

144. Atvejai, nustatyti 141, 142.1–142.4 punktuose, vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. [64-2569](#)) nuostatomis, gali būti atleidimo iš darbo pagrindas.

145. Laivo įgulos narys gali būti izoliuotas atskiroje patalpoje ir laikomas joje, jei jo veiksmai kelia grėsmę laivo arba jame esančių žmonių ir turto saugumui.

146. Drausminės nuobaudos laivo įgulos nariams skiriamos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.